

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 12 nov. 1951

*'s Morgens te 10 uur aangevangen en 's middags voortgezet, Trêveszaal.

Aanwezig: De Minister-President Drees en de Ministers Albregts, Van den Brink, Joekes, Liefstinck, Van Maarseveen, Mansholt, Mulderije, Peters, Rutten, Staf (uitgezonderd bij de punten 3c t/m 4d), Stikker, Teulings en Wemmers (afwezig is Minister In 't Veld).

Tevens zijn aanwezig de Staatssecretarissen Blom en Götzen - - -

Secretaris: J. Middelburg.

- - -

3. Uniezaken

a. Herziening van de Unie en de kwestie Nieuw-Guinea

Minister *Peters* deelt mede, dat een telegramwisseling heeft plaatsgehad met het doel duidelijk te maken wat de betekenis is van de voorgestelde Grondwetswijziging, waardoor 'Indonesië' zal worden vervangen door 'Nederlands-Nieuw-Guinea'. Zaterdag is een memorandum van de Indonesische Regering ontvangen om tegelijk met de besprekingen over vervanging van de Unie het geschil inzake Nieuw-Guinea te behandelen. Naar aanleiding hiervan zijn na ambtelijk overleg een concept-nota ter inlichting van bevriende Regeringen en een concept-antwoord op het memorandum opgesteld. Minister *Stikker* deelt mede, dat hij de komende dagen besprekingen met Eden en Acheson zal hebben alsmede een vergadering met de Ministers van het Brussels Pact. Er bestaat dus de kans om in Parijs steun te vragen. Aangezien het Indonesische uitgangspunt voor de Nederlandse Regering niet te aanvaarden is, is het mogelijk, dat van Indonesische zijde zal worden gesteld, dat dan ook geen bespreking over de wijziging van de Unie kan worden gehouden, en dat deze eenzijdig wordt opgezegd. Voor een bespreking met bevriende landen en een gesprek met Subardjo is het nodig, dat spreker het voorlopige standpunt van de Regering kent. Naast de stap van de Indonesische Regering staat nog, dat bij een conferentie in Genève over de golflengten ook is gesproken over een golflengte voor Nieuw-Guinea, waarbij van Indonesische zijde het bezwaar is gemaakt, dat dit gebied niet wordt aangeduid met Irian of West-Nieuw-Guinea. Op aandrang van spreker heeft Subardjo zich bereid verklaard een meer tegemoetkomende instructie aan de delegatie in Genève te zenden. Gezien deze houding van Subardjo is het mogelijk, dat de bespreking in Parijs minder ongunstig zal uitvallen. Staatssecretaris *Götzen* merkt op, dat het wel dienstig zou kunnen zijn om toch de naam West-Nieuw-Guinea te kiezen, zoals in een vroeger stadium was besloten. Minister *Van Maarseveen* zou er bepaald tegen zijn, dat de Regering thans de naam zou wijzigen. De *Minister-President* acht dit eveneens op dit ogenblik moeilijk voor de Regering; men zal zich alleen niet behoeven te verzetten tegen een dergelijk amendement uit de Kamer. Minister *Van Maarseveen* is voorts van oordeel, dat in het conceptantwoord aan een punt onvoldoende aandacht is besteed. In het memorandum van Sukiman wordt n.l. gesteld, dat de soevereiniteit over Nieuw-Guinea na één jaar automatisch aan Indonesië zou komen. Daarop zal men kunnen antwoorden, dat dit standpunt volkomen nieuw is, aangezien Indonesië tot nu toe steeds op het standpunt heeft gestaan, dat Nederland de soevereiniteit moet overdragen, hetgeen insluit, dat Nederland dan ook de soevereiniteit heeft. Staatssecretaris *Blom* merkt op, dat de Indonesiërs zelf het aangeduide standpunt tot uiting hebben gebracht doch voor het eerst dit standpunt tegenover Nederland innemen. Minister *Van Maarseveen* wijst er op, dat het nieuwe standpunt op de Nieuw-Guineaconferentie niet door Indonesië is ingenomen, waarbij spreker verwijst naar wat Rum indertijd heeft gezegd. Staatssecretaris *Blom* veronderstelt, dat Rum indertijd aan het woord 'overdracht' eenzelfde betekenis heeft gehecht als men bedoelt met het begrip 'levering' bij een koopcontract.

Minister *Peters* deelt mede, dat de HC nader er op heeft gewezen, dat in het memorandum van de Indonesische Regering ditmaal niet de voorafgaande instemming met de overdracht van de soevereiniteit over Nieuw-Guinea wordt gevraagd. De *Minister-President* merkt op, dat het concept-antwoord niet uitsluit, dat over de kwestie Nieuw-Guinea wordt gesproken. Spreker stelt voor dit antwoord te verzenden. Minister *Van Maarseveen* vraagt zich af of zo snel geantwoord moet worden nu Sukiman weliswaar geen ultimatum heeft gesteld, doch gezegd heeft binnen een week antwoord te verwachten. Minister *Stikker* zou willen overwegen, dat hij eerst het telegram aan Subardjo in Parijs laat lezen om diens reactie te zien. De *Minister-President* ziet hiertegen het bezwaar, dat daarna het telegram misschien moeilijk meer verzonden kan worden. Toch is het zenden hiervan aan de Indonesische Regering wenselijk, ook omdat het antwoord niets afsluit. De *Raad* aanvaardt de tekst van het antwoord aan de Indonesische Regering. Besloten wordt het desbetreffend telegram Woensdag te verzenden, d.w.z. dezelfde dag, dat Minister *Stikker* met Subardjo zal spreken.

Staatssecretaris *Blom* deelt mede, dat aanvankelijk in het concept-memorandum een passage was opgenomen om de uiteindelijke stemming over het bestuur van Nieuw-Guinea aan de bevolking zelf over te laten en na een periode van tien jaar door een commissie van de Verenigde Naties te laten beoordelen of de bevolking reeds kan stemmen. De *Minister-President* acht het bezwaarlijk een dergelijke passage in dit stuk op te nemen; enerzijds is hierover niet gesproken in het parlement, anderzijds is het te onzeker thans reeds te spreken over een commissie van de Verenigde Naties, die over tien jaar zou moeten optreden. De *Raad* verklaart zich vervolgens na nog enkele andere redactiewijzigingen in het concept te hebben aangebracht, accoord met het memorandum aan de bevriende regeringen.

b. *Besprekingen omtrent herziening van de RTC-overeenkomsten* (Brief van de Voorzitter van de CAVI d.d. 31 October 1951, nr. 215, met bijlagen.)

Staatssecretaris *Blom* deelt ter toelichting van de stukken mede, dat hierin alle punten zijn verzameld, die ter sprake gebracht zouden kunnen worden; men zal echter niet moeten zeggen als niet alles verwezenlijkt wordt, dat men dan niet tot wijziging van de Unie bereid is. De *Minister-President* is het hiermede eens, doch zou de Ambonzaak bepaald wel ter sprake willen brengen. Het zal noodlottig zijn, zowel voor Nederland als voor Indonesië als de Ambonezen in Nederland blijven. Men zou kunnen vragen aan Ambon en omliggende eilanden voldoende autonomie te geven, zodat de mogelijkheid bestaat, dat de Ambonezen daarheen terugkeren. Staatssecretaris *Blom* merkt op, dat de Indonesiërs deze Ambonezen niet in de Zuid-Molukken zouden willen hebben. De *Minister-President* is van oordeel, dat men niet kan nalaten om te pogen over deze kwestie met de Indonesiërs te spreken. Minister *Peters* lijkt het niet juist op grond van het zelfbeschikkingsrecht over deze kwestie te spreken. De *Minister-President* is het hiermede eens; men zal over een praktische oplossing moeten spreken. Minister *Van Maarseveen* merkt op, dat juist de agitatie van Nederland rond de Ambonezen het voor de Regering moeilijk maakt deze kwestie met Indonesië te bespreken.

Minister *Lieftinck* acht het nuttig thans wederom deskundigen van de Ondernemersraad in de delegatie op te nemen zoals ook bij de RTC het geval is geweest. De *Minister-President* wijst er op, dat oorspronkelijk is besproken, dat in Djakarta alleen de heer Lamping met een of twee vertegenwoordigers uit Nederland de besprekingen zou houden. Staatssecretaris *Götzen* is het eens met het voorstel van Mr. Blom in zijn brief van 7 November, dat men wel vertegenwoordigers van de Ondernemersraad erbij kan betrekken, doch niet in de delegatie moet opnemen. Staatssecretaris *Blom* stelt voor met een beslissing over de samenstelling van de delegatie te wachten tot bekend is wie uit Indonesië komt.

Aangezien er ook voornemens waren, dat parlementariërs met Supomo zouden meekomen is hiertegen van Nederlandse zijde reeds bezwaar gemaakt. De *Minister-President* acht de opneming van parlementariërs in de Indonesische delegatie zeer ongewenst, doch zou dit niet

als onaanvaardbaar willen stellen. Het is misschien mogelijk, dat Minister Stikker dit punt ook nog met Subardjo bespreekt.

De *Raad* neemt omtrent de samenstelling van de delegatie nog geen beslissing, doch besluit af te wachten welke Indonesiërs naar Nederland zullen komen.

Minister *Mulderije* lijkt het niet juist een termijn van vijf jaar te stellen voor de overeenkomst, waarna opzegging met een termijn van een jaar mogelijk is. Minister *Peters* merkt op, dat dit de normale formule is. De *Minister-President* heeft aanvankelijk hiertegen wel bezwaren; spreker stelt voor met de algemene gedachten van de ingediende stukken accoord te gaan, doch de verdere besprekingen naar de RAVI te verwijzen. Aldus wordt besloten.

Vervolgens schorst de Minister-President de vergadering tot des middags kwart over twee.

Middagvergadering

Aanwezig: Zie morgenvergadering.

3. *Uniezaken*

c. *Verzoek om asyl op Nieuw-Guinea*

Staatssecretaris *Blom* deelt mede, dat enkele Indonesiërs in Nieuw-Guinea zijn aangekomen (o.a. de zich noemende Minister-President van de Republiek Zuid-Molukken), die aldaar om asyl hebben gevraagd. Minister *Peters* deelt mede, dat overleg over deze kwestie gaande is. De *Raad* besluit dit overleg af te wachten.

6. *Wijziging van hoofdstuk XIII B der Rijksbegroting 1951 (Uitgaven voor de landmacht in de Nederlandse Antillen en Nieuw-Guinea) (Wetsontwerp.)*

De punten 5 en 6 worden zonder discussie aanvaard.

8. *Geschil tussen Nederland en Indonesië betreffende AOR en slotrehabilitatie-uitkering* (Brief van de Staatssecretaris voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen d.d. 30 October 1951, nr. E 86, met bijlagen.)

Minister *Lieftinck* heeft zich afgevraagd, wat het mogelijke antwoord van de Indonesische Minister van Financiën zal zijn, als hem de vraag wordt gesteld, wat de Indonesische Regering met betrekking tot het onderhavige geschil zal doen. Spreker verwacht, dat deze wederkerig zal vragen wat Nederland voornemens is. Het lijkt hem dan wenselijk om een voorkeur te laten blijken het proces op de normale wijze voort te zetten. Zou Nederland thans op dit financiële punt neiging vertonen bereid te zijn tot een compromis, dan zal Indonesië onmiddellijk op andere punten concessies vragen, in het bijzonder nu de Nederlandse leden van het Uniehof hiervoor aanknopingspunten hebben gegeven. Minister *Mulderije* is van mening, dat het beneden onze waardigheid zou liggen als in dit niet in de politieke sfeer liggende punt wordt afgeweken van de voorgeschreven procedure. Afgewacht zou kunnen worden de uitspraak van de aan het Uniehof toegevoegde rechter, waarna eventueel een tegemoetkomende houding van Nederlandse zijde zou kunnen worden ingenomen. Minister *Lieftinck* merkt op, dat de Nederlandse leden van het Uniehof zeggen, dat de onderhavige regeling door Indonesië gewijzigd kan worden, waarmede echter niet de intentie mag worden aangetast, tenzij in geval van onmacht. Minister *Van Maarseveen* merkt op, dat Indonesië tot nu toe de voorlopige regeling heeft uitgevoerd, waarbij beide landen voor gelijke delen de kosten van de uitkering dragen. Staatssecretaris *Götzen* merkt op, dat Indonesië ertoe over zou kunnen gaan in de verhouding 1 : 3 te gaan uitbetalen, hetgeen Nederland dan veel zal kosten. De *Minister-President* constateert, dat over de te volgen procedure niet geheel gelijk wordt gedacht. Spreker stelt voor aan de Hoge Commissaris op te

dragen aan de Indonesische Minister van Financiën te vragen wat deze denkt te gaan doen. Als daarbij gevraagd wordt wat Nederland voornemens is, ligt het meest voor de hand te zeggen, dat deze meent, dat de normale procedure moet worden gevolgd. Het is dan mogelijk, dat van Indonesische zijde de vraag zal worden gesteld of hierover niet kan worden gesproken teneinde tot een compromis te geraken. De *Raad* verklaart zich met deze procedure accoord.

- - -